

HISTORIE SOCIÁLNÍ PRÁCE A VYBRANÉ OSOBNOSTI

2. Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

Solón (asi 638 - 555 př. n. l.)

- básník, zákonodárce
- po úspěšné válečné výpravě Athéňanů proti Megaře, kterou vedl, se stal populárním a roku 594 př. n. l. byl zvolen archontem (vládnoucí úředník) s plnou mocí pro vypracování nové ústavy a zákonů, po jejich dokončení se vzdal úřadu a odcestoval

Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

Solónovy reformy

- jeho reformy měly **vyřešit sociální problémy**, se kterými se Atény potýkaly (rozbroje mezi **nižšími vrstvami a aristokracií**)
- revize vysokých trestů za menší prohřešky, jež byly stanoveny Drakónovými zákony
- **zrušil všechny hypotekární dluhy (tj. garantované pozemky) a ty, za které dlužník ručil svobodou - tzv. seisachtheia (řec. setřesení břemene), vykupování dlužníků z otroctví**
- **rozdělení svobodných občanů do 4 tříd dle výnosu majetku** (majetkový census) a dle toho také stanovení jejich práv a povinností – získal značné míry práv i pro

Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

Solónovy reformy

- **stanovení maxima držení půdy**
- pravidla pro vývoz zemědělských produktů (**zákaz vývozu obilí**)
- **obecná povinnost rodičů pečovat o děti a povinnost dětí živit staré rodiče**
- fungování jeho reformy v podstatě až za panování tyrana **Peisistrata** (vládl 546 – 527 př. n. l., zavedl **organizování veřejných prací pro chudé občany**)

Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

Solónovy reformy

Solón nestránil ani aristokracii, ani nižším třídám, jeho reformy tedy ve výsledku nebyly dobře přijaty ani jednou z těchto vrstev. Solón sám si toho byl vědom, jak ilustrují některé jeho citáty:

- *„Jde-li o velký čin, těžko se zalíbit všem.“*

Na dotaz, zda dal Athéňanům ty nejlepší zákony, údajně prohlásil:

- *„Nejlepší z těch, které byli ochotni přijmout.“*

Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

**Periklés (asi 500 – 429 př.
n. l.)**

- v r. 461 př. n. l. zvolen poprvé archontem, v letech 443 – 429 (mimo 430) zvolen **prvním stratégem**, toto období se nazývá jako doba Periklova
- Zasadil se o mocenský rozmach Athén, umělecký rozvoj apod.

Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

Periklés

- svými **reformami** se zasadil se o **rozvoj athénské demokracie**: nejvyšším orgánem se stal **sněm Ekklessiá** volený občany, návrhy připravovala tzv. **rada pěti set**, atd.
- **zavedl diety** – úhradu za ušlou mzdu při vykonávání veřejné činnosti (umožnil tím chudším vrstvám rozhodování při soudních procesech)
- rozšíření **placení náhrad za vojenské služby** i v době míru
- **podpora invalidů, sirotků a vdov po občanech, kteří padli v boji**

Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

Platón (asi 428 -348 př. n. l.)

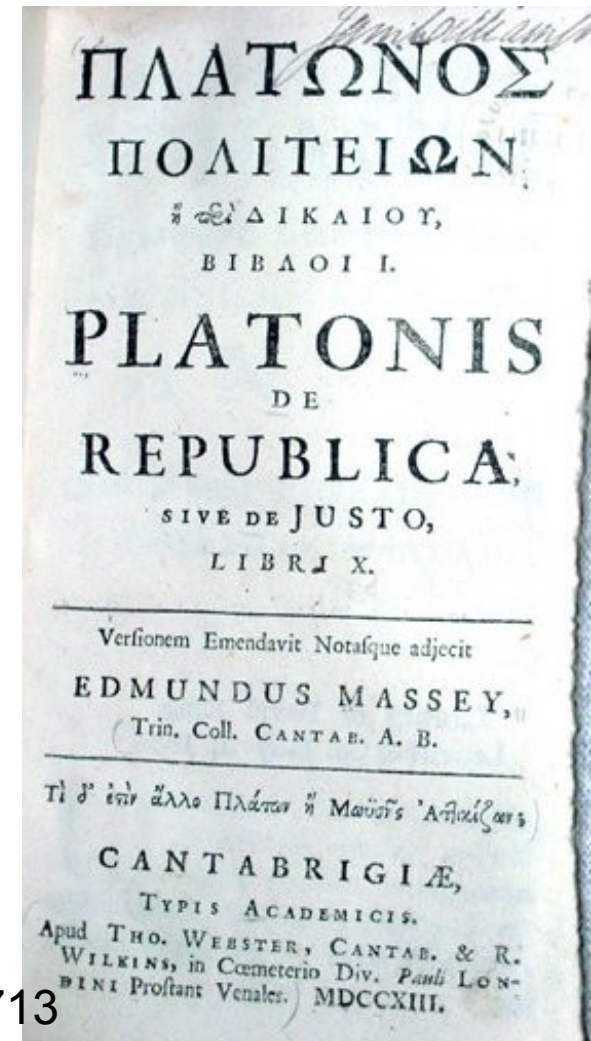
- řecký filozof, pedagog a matematik, jeden z nejvýznamnějších a nejvlivnějších myslitelů vůbec
- **objektivní idealista**
- narodil se v přední athénské rodině
- žák Sokrata – (jeho spisy jsou vedené jako dialogy se Sokratem)
- založil Akademii
- v dialozích **Ústava** a **Zákony** se zamýšlí nad modelem ideálního státu, jedná se o **první utopie**

Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

Uspořádání státu a sociální problematika u Platóna

- Platónův utopistický model vykazuje prvky totalitarismu
- ideální vládou je aristokracie (tj. vláda nejlepších), stát je uspořádán do třech hierarchických vrstev: výrobci, **strážci** a vládci (králové – filozofové)

Cambridgeské vydání Platónovy Ústavy z r. 1713

Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

Uspořádání státu a sociální problematika u Platóna

- do dvaceti let všichni muži stejné vzdělání, poté budou dle svých schopností rozděleni do jednotlivých stavů
- **zrušení soukromého vlastnictví, zrušení rodiny** (společenství žen, společenství dětí, nejlepší muži by měly mít děti s nejlepšími ženami, děti vychovávají všichni společně)
- **člověk musí být spokojen se svým postavením a nedožadovat se soucitu druhých, nemocní a zranění mají být léčeni, jen pokud poté dokážou zastávat své místo ve společnosti, je patrná myšlenka euthanasie (i když ne přímo formulovaná)**

Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

Uspořádání státu u Platóna

Ideální vládu dle Platóna ilustrují např. tyto jeho citáty:

- „Svět by mohl být spasen jedině tehdy, kdyby se králové stali filozofy, nebo filozofové králi.“
- „Přístup k moci by měl být zakázán těm, kteří jí milují.“

Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

Aristotelés (384 – 322 př. n. l.)

- Platónův žák, vychovatel Alexandra Makedonského
- filozofie založená **na dualismu** (svět je spojením dvou principů – látky a formy)
- snaha uspořádat veškeré soudobé vědění, důraz na empirické poznání, zakladatel mnoha vědních oborů
- založil vlastní školu Lykeion
- po smrti Alexandra Makedonského obviněn z rouhání, odešel do

Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

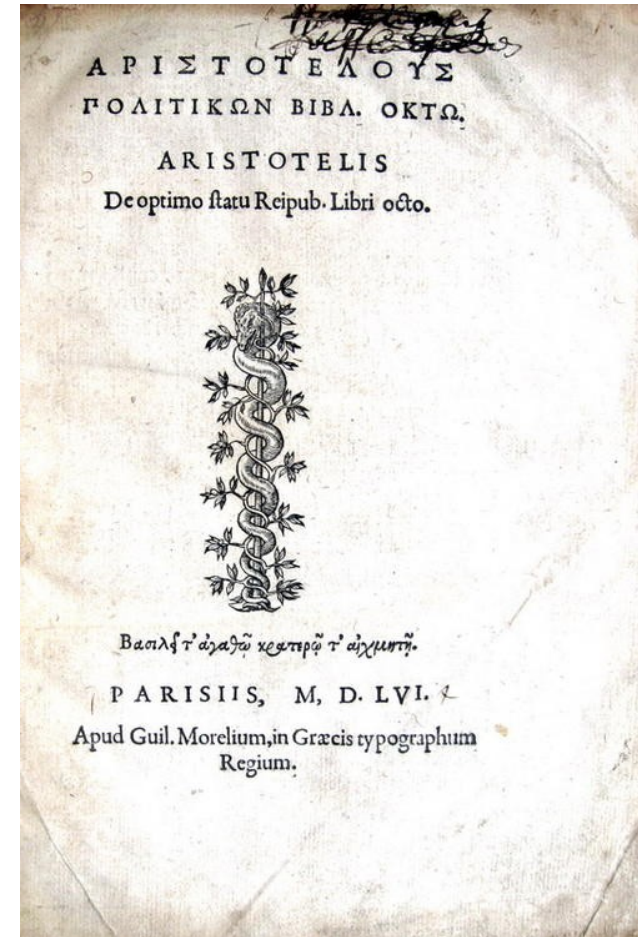
Uspořádání státu a sociální problematika u Aristotela

- člověk je tvor společenský (**zoon politikón**), jeho účelem je život v obci, zakládání rodiny a státu je jeho přirozeností
- uspořádání společnosti se věnoval hlavně ve spise **Politika** – vycházel z existujících ústav, nejlepšími ústavami jsou **monarchie, aristokracie a politiá (vláda svobodných středních vrstev)**, nejhorší pak **tyranie, oligarchie a demokracie**
- ideál je v **uměřenosti**, mezi extrémy, důležité je tedy **posilování středních vrstev společnosti**

Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

Uspořádání státu a sociální problematika u Aristotela

- připouští **mírné přerozdělování majetku**, které má chudým sloužit ke zřízení živnosti
- je pro **pomoc státu invalidům**,
- je pro **usmrcování dětí s tělesnými vadami**, či regulaci plodnosti
- dobročinnost vnímá jako skutek, který více než obdarovaného uspokojuje dobrodince, jelikož jej stál více úsilí

Pařížské vydání Politiky z r. 1556

Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

Uspořádání státu a sociální problematika u Aristotela

- „Základní podmínkou dobrého života v obci jest **vláda zákonů, nikoli lidí.**“
- „Lidé si **nejsou naprosto rovni**: jedni se rodí k otroctví, druzí ke vládě.“
- „Ti, kdo jsou podřízeni, se bouří, aby se stali rovnými. Ti, kdo jsou rovní, se bouří, aby se stali nadřazenými.“
- „**Ideální člověk čerpá svou radost z prokazování laskavostí druhým.**“
- „**Osvícené sobectví znamená činění druhým dobré věci.**“

Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

Stoikové

- hlásali **spravedlnost pro všechny lidi a jejich rovnost, kosmopolitismus a projevování lásky k ostatním**, člověka považovali za bytost společenskou, jež má žít **střídmým životem, plnění povinností vůči sobě i ostatním**, zejména vůči státu, považovali za **ctnost**
- **potlačování emocí a citů** jako něčeho nehodného muže, lhostejnost a netečnost i v případě té nejhorší katastrofy – **ve stejném duchu se má pomáhat slabým a hendikepovaným – povinnost bez osobní angažovanosti a emocí**

Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

**Lucius Annaeus Seneca (4 př.
n. l. – 65 n. l.)**

- představitel filozofického směru stoicismu, dramatik, básník, politik, vychovatel císaře Nerona
- za vlády Caliguly senátorem, za císaře Claudia vyhnán na Korsiku, v roce 49 n. l. se vrátil jako vychovatel Nerona, v roce 57 jmenován konsulem. Od r. 62 jeho moc upadá, v r. 65 obviněn z účasti na spiknutí a donucen

Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

Lucius Annaeus Seneca a sociální myšlení

- zabýval se **praktickou etikou** a **zdůrazňoval ohledy vůči jiným i lásku ke všem lidem** – „altruismus“.
- **filantropii**, která tehdy označovala dobro prokázané člověkem vyššího postavení, **chápal jako dobro prokazované jinému člověku rovnocenných hodnot a přirozenosti**

Sociální myšlení a sociální péče v antické společnosti

Lucius Annaeus Seneca a sociální myšlení

- „Moudrý muž utěšuje ty, kdo pláčou, ale nepláče s nimi, ubytovává trosečníky a dává almužny chudým... navrací syna plačící matce, zachraňuje zajatce z arény, ba i pohřbívá zločince, ale jeho tváře nejeví znepokojení. Nepocituje soucit. Zachraňuje, činí dobré, protože je zrozen k tomu, aby pomáhal svým bližním, aby pracoval pro dobro lidstva a každému dal, co mu patří... Jeho tvář ani jeho duše neprozradí žádné emoce, když vidí zchřadlé údy, roztrhané hadry a shrbenou, vyhublou postavu žebráka. Ale pomáhá těm, kdo si to zaslouží, a stejně jako bohové se sklání k bídným... Jen chorobné oko zvlhne, když vidí slzy v cizích očích.“